

Jānis Ūdris

IVANDE KAIJA
Sievietes dzelme

Biogrāfisks romāns

821.174-94

Ud 650

Grāmatā izmantotas fotogrāfijas no
LU Akadēmiskās bibliotēkas krājuma.

Fotogrāfijā uz vāka Ivande Kaija 1901. gadā Leipcigā,
2. lappusē – Ivande Kaija ar Triju Zvaigžņu ordeni 1927. gadā Rīgā.

Grāmatas un vāka dizaina autore **Gunta Plotka**

Jānis Ūdris

IVANDE KAIJA. SIEVIETES DZELME

Apgāda vadītāja *Vija Kilbloka*

Projekta vadītāja *Bārbala Simsons*

Redaktore *Anda Ogrīņa*

Mākslinieciskā redaktore *Gunta Plotka*

Korektores *Zinta Stikute, Elīna Vēja, Evija Stikute*

Apgāds Zvaigzne ABC, SIA, K. Valdemāra ielā 6,

Rīgā, LV-1010. Red. nr. L-3952.

Jelgavas tipogrāfija

Šis ir ar autortiesībām aizsargāts darbs. Darba reproducēšana vai jebkāda cita neatļauta izmantošana ir autortiesību pārkāpums. Par autortiesību pārkāpšanu ir paredzēta atbildība Krimināllikuma 148. pantā.

© Jānis Ūdris, 2020

© Literārā apdare, izdevums, mākslinieciskais noformējums,

Apgāds Zvaigzne ABC, 2020

ISBN 978-9934-0-8407-2

Viņa bija kā svece, kas tikai degot dzīvo.

ASPAZIJA

Prologs

Apdarījusi mājas darbus, Ivande Kaija atļaidās klubkrēslā, paņēma dienasgrāmatu un ierakstīja: “Rīt braucu uz Valmieru noturēt apsolīto priekšlasījumu “Par sabiedriskiem un tikumiskiem dienas jautājumiem”. Prāts pavisam mierīgs.” Bet tālāk bažīgi piemetināja: “Ja tik nu es neuztrauktos tur, no ceļa nogurusi.”

Šajā mirklī galvā iedūra sāpes, kas viņu ik pa laikam mocījušas jau gadiem. Pēdējā laikā to uzbrukumi kļuva biežāki, ausīs bija parādījusies biedējoša šņākoņa. Viņa kā citām reizēm centās iztēloties, ka tā ir jūras šalkšana, kas atgādina par drīzo vasaru. Taču šoreiz jūras vīzija nedeīvās rokā, un, Ivandei aizverot acis, zilgā klaida vietā parādījās mākoņu aizvilktas debesis ar kāvu blāzmu. “Kā mana dzīve,” viņai iešāvās prātā un bija jāsaņem, lai neļautu nelaimes priekšnojautai iet dziļumā.

Ivande sev domās atkārtoja, ka trauksmei nav pamata. Bērni ciemojās pie draugiem. Fēlikss kabinetā, kādu rokrakstu lasot, bija iesnauadies, un vīra vienmērīgajai elpai it kā vajadzēja viņā vairot miera izjūtu.

Klusi Antonija nodzēsa gaismu un aizvēra durvis. Likās – domām par ģimeni vajadzēja viņu nomierināt. Tomēr neatstāja sajūtu, ka kaut kas ļoti būtisks nav pagūts. Varbūt jau nokavēts, palaists garām... Viņa tā arī nebija iekļuvusi parlamentā, tātad

¹ Laiks – visu lietu pavēlnieks. (*Latīņu val.*) (*Šeit un turpmāk aut. piez.*)

nebija tapusi par īstu politiķi, kas ar savu balsi var lemt par valsts likteni. Un viņai tā arī nebija izdevies samierināt Ulmani ar Raini. Bet ministru prezidents, rakstnieces apbrīnotais sapņu vīrietis, uz brīdi viņai pietuvojies, atkal bija tāls un darbos mūždien iegrimis. “Gluži kā Fēlikss,” Antonijai iešāvās prātā, tomēr tūdaļ pat viņa samulsa no tāda salīdzinājuma. Šie divi vīrieši bija tik atšķirīgi, būtībā pretstatī viens otram. Un tik ļoti dažāda bija arī viņas attieksme pret tiem.

Jā, Kārlis viņas sirdī bija iekritis dziļi. Bet vai šīs pielūgsmes pamatā vispirms nebija abu kopīgais Latvijas valstiskuma ideāls, uz kuru Ulmanis gāja ar savu vareno stāvu un pāri ikdienībai palojšo gara spēku? Gāja kā lokomotīve – nē, kā idejas pārņemts kareivis, aizraudams apkārtējos ar savu pārliecību un vairodams arī Antonijas gara spēku.

Ulmanī viņa bija redzējusi tikai cildeno, un mūžam slimais Fēlikss, tik ilgi būdams prom sanatorijā tieši Latvijas smagāko pārbaudījumu laikos, bija palicis viņas sirds ēnā. Reizēm, kad par galveno problēmu kļuva maizes sagādāšana bērniem, viņa pret vīru Šveices kūrortā bija izjutusi naidu, tūdaļ pat sakaunēdamās un nodzīdama to atpakaļ slēpto domu pasaulē. Bet tad prātā nāca Fēliksa puiciskā dižošanās ar panākumiem pie sievietēm un nicinošā attieksme pret viņas literāro talantu. Viena nodevība pēc otras! Bet vai gan arī Kārlis Ulmanis nebija viņu nodevis, iesaistot kā tādu aitiņu savās politiskajās kombinācijās pirms Satversmes sapulces vēlēšanām? Vai gan tieši Ulmaņa dēļ Ivande nebija palikusi ārpus parlamenta? Jā, tas vairs nebija pirms trim gadiem iemīlētais Lancelots...

Tagad tas bija allaž pragmatisks, par varas saglabāšanu noraižējies kalkulētājs. No vienas puses, Ivande saprata, ka politikā pastāv likumsakarības, ko nav iespējams ignorēt. Bet, no otras –, vai mērķa sasniegšanai pieļaujami jebkuri līdzekļi?

Premjera mūžīgais paštaisnums, neslēpjot neiecietību pret politiskajiem oponentiem, vispirms jau pret Raini! Vīriešu mūžīgie ķīviņi, kuros viņi aizmirsa savās domstarpībās iesaistīto sievieti... Taču viņai sāpēja no abiem... Jo abi gan savstarpējo cīņiņu spriedzē, gan politiskās rutīnas ikdienā aizmirsa par viņas talantu un literārajiem nopelniem.

No skarbjām domām Ivandi izrāva pēkšņs troksnis Fēliksa kabinetā. Pietrūkusies viņa atrāva durvis un atviegloti uzelpoja: Fēlikss bija tumsā nogrūdis no galda krūzi ar zāļu tēju. Redzot sievas satraukumu, viņš vainīgi smaidīja pretī: – Atvaino, Tonīt, ka sabaidīju tevi! Nesapratu, kā es tā sēžot iemigu kā tāds večuks...

– Ak tu mans večukiņ! – Ivandei sirdī ielija tālo gadu maigums. – Es nodomāju, ka tev atkal būs uznākusi lēkme... – viņa mulsi sacīja.

– Nē, nu jau es atkal esmu kārtībā, – vīrs mierināja. – Šoreiz mani Davosā salāpīja pa īstam. Bet tev gan vajadzētu vairāk padomāt par sevi. Tu pārāk daudz strādā, – Fēlikss norūpējies teica un tad, kā savas pamācošās balss sakaunējies, mulsi pasmaidīja. – To es tev saku ne tikai kā ārsts.

Ivande ievēroja, ka Fēlikssam matos pie deniņiem parādījies sirmums. Turpretim sejā bija atgriezies sārtums, un likās, ka uz viņu, Antoniju Lūkinu, pāri diviem gadu desmitiem raugās jaunais medicīnas spīdeklis no gadsimta sākuma.

– Felīt, mums abiem būtu laiks doties uz čučumuižu, – Ivande ieminējās, samulsdama no sen nelietotā mīļvārdiņa. Taču Fēlikss to nepamanīja. – Atvaino, bet es vēl pastrādāšu. Man rīt jārunā ārstu biedrībā.

Šajā vientuļajā naktī – kā daudzās citās – sievietei atkal bija jādomā: kas bijusi līdzšinējā, bet varbūt arī visa viņas dzīve?

I daļa

Ceļš uz Ivandi

Brieduma mulsums

Ivande reti atcerējās bērnību – ar dzīves sākumu viņai saistījās tumšas izjūtas. Ne dramatiskas, jo nekas traģisks mazotnē nebija noticis. Tomēr tas bija dīvains, pašai neizprotams smagums, un, lasot Raiņa bērnības izjūtas “Sasmēlies es esmu saules,/Manim pietiks visam mūžam”, viņa izjuta smeldzi par ko neiepazītu, neizdzīvotu, atņemtu.

Bērnībā Tonijai bija licies, ka viņas dzīve sākusies Rīgā, klusajā Pārdaugavas Torņakalnā. Taču dokumenti liecināja, ka Antonija Meldere-Millere 1876. gada 12. oktobrī dzimusi Jumpravmuižā tirgotāja ģimenē. Pieaugusi viņa dažkārt atcerējās bērnības ainiņas – plienakmeņiem klātais Daugavas krasts un ļaudis lielā telpā ar leti. Ivande zināja, ka tas ir viņas tēva Miķeļa Meldera-Millera veikals.

Sievietei bija grūti izprast tumšo plīvuru pār bērnības atmiņām. Viņai taču nekā nebija trūcis, vecāki bija pārtikuši, pat bagāti, apdzīvotajā Daugavas krastā tiem piederēja ne tikai veikals, bet arī īres nams. Tēva bodē iepirkās un mājā nakšņoja gan Daugavas plostnieki, gan tirgotāji ceļā uz Rīgu. Tomēr kaut kā mazajai Tonijai bija pietrūcis, un tagad no četrus gadus desmitu attāluma likās, ka pirmos bērnības gadus viņa pavadījusi veikalā starp vīriešu kājām smagos zābakos. Viņa bija jutusies kā

¹ Aizsteidzas neatgriežamais laiks. (*Latīņu val.*)

stulmainu kāju mežā. Tikai īstajā mežā skanēja putnu balsis, bet veikalā meiteni biedēja nesaprotamās valodas. Jo ceļā uz Rīgu pie viņiem ieklīda arī baltkrievi, krievi, poļi, ebreji...

“Kā Bābeles torņa pakājē,” Antonijai vēlāk, skolā lasot Bībeli, bija nācis prātā. Vēlāk, klistot pasaules plašumos, viņa bija apzinājusies tādu kā ierobežotības sajūtu Jumpravmuižā, kaut tur netrūka ne plašuma, ne dabas dzīvinošā zaļuma. Varbūt iemesls bija ļaužu piezemētās valodas un bodes materiālā gaisotne.

Gaišākā atmiņā bija palicis Torņakalns ar klusajām ieliņām un kastaņu alejām. Tomēr pāris gadu Torņakalna elementārskolā turpināja Jumpravmuižā iepazīto vientulību, jo pārējie bērni likās bļautīgi un padumji. Kad skolotājs pirmajā klasē mācīja boksterēt burtus, Ivande apjuka: kādēļ gan viņai liek skaitīt “ā”, “bē”, “ē”, “cē” un atkal “ē”, ja to visu kopā lasa “ābece”? Meitene mulsi klusēja, pārējie bērni sāka ķiķināt, bet skolotājs šķendējās: – Es tikko parādīju, kā izskatās burts “a”. Vai tev tik grūta galva, ka nevari iegaumēt?

Meitene joprojām klusēja. Nevarēja taču būt, ka skolotājs – lielo, gudro cilvēku pasaulei piederīgs – nesaprot: viņa taču jau sen to zina.

– Antonija, tu esi viena riktīga cietpaure, – skolotājs pikti noteica, un pārējie bērni izplūda smieklos.

Bērības atmiņas Ivandei nāca prātā, dzīvē atkārtoti sastopoties ar situācijām, kad pelēcība izsmēja apdāvinātos. Tomēr vienlaikus meitenē dzima spīts, un, vienpadsmit gadu vecumā aizvesta uz Lomonosova sieviešu ģimnāziju Troņmantnieka bulvārī, viņa droši rādīja savu varēšanu.

Mācības notika krievu valodā, vairums meiteņu bija krievietes. Latvietes skolotāji apsauca un sodīja, ja pieķēra viņas starpbrīžos runājam latviski. – Neizmirstiet, ka dzīvojat Krievijas impērijā! – Marija Parfjonovna mēdza uzkliegt, uzšaujot ar lineālu pa pirkstiem.

– Vai tad mēs nedzīvojam Latvijā? – Antonija mājās vaicāja mātei, bet tā apjukusi bija vērsusies pie vīra: – Miķel, paskaidro tu tai meitenei, ja viņa tik nesaprātīga!

– Mjā, kā tad, ka Latvijā, – tēvs domīgi norūca. – Bet skolotāja zina labāk. Un, ja tā padomā, nauda taču ir ar Krievijas cara portreju un gorodovojiem pie cepures ir Krievijas ērglis. Un vispār tā nav tava darīšana, klausī, ko saka skolotāja! – Taču meitenes asais prāts jau sagatavošanas klasē bija apguvis krievu valodu, un turpmākajās klasēs viņai nebija grūti ne ar ticības mācību, ne vēsturi, ģeogrāfiju, aritmētiku, fiziku, glītrakstīšanu, zīmēšanu un pedagoģiju, ne ar dabas mācībām. Un īpaši vērtīgas bija angļu un franču valodas stundas.

*

Atceroties bērnu dienas, no atmiņu dzīlēm kā skaists monuments iznira diženā Torņakalna baznīca, kuras celšanu Tonija bija skatījusi ik svētdienu, aizskrienot gar Māras ezeru līdz Kapsētas ielai. Aizturētu elpu meitene bija vērojusi, kā slejas stalažas ap dzelteno ķieģeļu mūri un torni, kas cēlās aizvien augstāk un augstāk, līdz likās, ka tas atdursies debesīs.

Pienāca 1891. gada 24. februāris – jaunās baznīcas iesvētīšanas diena. Vēl nekad Torņakalns nebija pieredzējis tādu ļaužu pieplūdumu. Gorodovoji regulēja ļaužu plūsmu, novirzot pajūgus uz īpaši iekārtotām stāvvietām, bet cilvēki tikai nāca un nāca. Spēlēja pažarnieku orķestris, un Tonija sajūsmināta vēroja, kā mirdz vara ķiveres un misiņa taures. Pēc mācītāja svētības vārdiem vērās baznīcas durvis, un, ļaužu straumes nesta, Tonija iekļuva pasakainajā dievnama iekšpusē. Caur krāsainajiem vitrāžu stikliem baznīcā iespīdēja saulesstari, balkonā ieskanējās ērģeles, un meitene juta, ka ir lieciniece diženam, uz mūžu atmiņā glabājamam notikumam.

*

Pēc ģimnāzijas beigšanas pirmsiesvētes mācībā Antonija reiz iesaistījās meiteņu sarunā par intīmajām attiecībām un izpelnījās pārējo izsmieklu. Viņas, kaut ārēji tiklas jaunavas, tomēr zināja vairāk un atrada Tonijas nezināšanu par apsmejamu, jo izrādījās, ka viņa vienīgā vēl nebija bučojusies.

Nebija jau tā, ka viņu neinteresētu puīši.

Lomonosova sieviešu ģimnāzija un Aleksandra zēnu ģimnāzija atradās gandrīz līdzās, un lepnie ģimnāzijas audzēkņi, kuru vidū bija daudz muižnieku atvašu, pēc stundām Suvorova un Troņmantnieka ielu krustojumā sastopot Lomonosova ģimnāzijas meitenes, centās piesaistīt viņu uzmanību. Jaunākie puīši ķircinājās, savukārt vecākie iedrošinājās jaunavas uzrunāt un centās iepatīties ar kādām asprātībām.

Fēlikss skolasbiedru vidū izcēlās ar savrupu stāju un atšķirīgu izturēšanos. Pirmo reizi ieraudzījis Antoniju, viņš skatījās tai acīs, līdz meitene samulsusi novērsās. Nākamajā dienā Tonija pēc stundām ievēroja, ka savādais jauneklis viņai seko. Tā notika arī turpmāk, un klasesbiedrenes sāka Antoniju ķircināt par klusējošo bruņinieku, kuram krusta karos musulmaņi būšot izgriezuši mēli.

Draudzeņu intereses rosināta, Tonija vērīgi ielūkojās sava bruņinieka sejā, taču neko īpašu nesaskatīja. Kluss, izstīdzējis jauneklis, pēc izturēšanās pabikls... Taču Antonija nevarēja noliegt, ka puīša uzmanība viņai glaimo. Jo vairāk tāpēc, ka Fēlikss (toreiz viņa vēl nezināja jaunekļa vārdu) meitenei šķita krietni vecāks par viņu.

Diendienā pēc stundām manot aiz muguras nelūgto pavadoni, Tonija sāka ilgoties, kaut puisis viņu uzrunātu, un ilgas mijās ar vilšanos, kad atkal viena pēcpusdiena bija pagājusi klusējot. Jauneklis sekoja viņai aizvien tālāk, līdz pat Daugavmalai. Tonijai vajadzēja šķērsot upi vai nu pār tiltu, vai ar prāmi, un puisis izgaisa Daugavmalas tirdzinieku burzmā.

Antoniju ar uzmanības pierādījumiem apveltīja vēl daži Aleksandra ģimnāzijas audzēkņi, taču tie visi bija muļķīgi. Kādu dienu pie meitenes pieskrēja piņņains krievu zeņķis un, norāvis viņai no galvas ģimnāzijas formas cepurīti, uzsvieda kanālmalas liepā. Tonija vēl nebija īsti sapratusi, kas notiek, kad apvainotājs stāvēja viņas priekšā ceļos uz trotuāra, un Fēlikss, sagrābis nekaunu aiz apkakles, bargi kļiedza piņņainim sejā: – *Немедленно извинись перед барышней!*¹ – Vainīgais pārbijies bolīja acis, bet latvieša tvēriens kļuva aizvien ciešāks, un krievs piesarcis izgrūda: – *Мадмуазель, пожалуйста, извините!*²

Fēlikss uzrāva apvainotāju kājās un piestūma pie liepas: – *Лезь за шапочкой!*³ – Taču tad, nicinoši nomērījīs zeņķa sīko augumu, pagrūda šo malā un pats uzkāpa kokā. Meitenei atlika vien pabrīnīties, cik veikli puisim tas padevās – jau pēc mirkļa viņš pasniedza Antonijai cepurīti.

– Paldies! – viņa samulsusi noteica, bet tad saņēmusies piebilda: – Es jau sāku domāt, ka esat bez valodas, bet tagad dzirdēju, kā sadevāt tam bezkaunīgajam krievam.

– Atvainojiet, laikam biju rupjš, – viņš mulsi sacīja.

– Nē, ko jūs! – Antonija attrauca. – Jūs bijāt galants. Laikam jau Aleksandra ģimnāzijā māca labas manieres. Kaut, spriežot pēc jūsu skolasbiedra nekaunības, tā nevarētu domāt.

– Nu, mūsu skolā mācās visādi, – puisis tā kā taisnojās. – Šis bija tas sliktākais – no vienkāršiem ļaudīm cēlies, cenšas pielabināties muižniekiem un mēģina savu pārkumu parādīt vismuļķīgākajos veidos.

To pateicis, jauneklis apklusā. Klusēja arī Antonija. Abi nez kāpēc jutās neveikli, bet ne viens, ne otrs neaptvēra, kā sarunu turpināt.

¹ Tūlīt pat atvainojies jaunkundzei! (*Krievu val.*)

² Jaunkundz, lūdzu, atvainojiet! (*Krievu val.*)

³ Kāp pēc cepurītes! (*Krievu val.*)

– Vēlreiz jums pateicos, – Antonija ierunājās. – Bez cepures es skolā nevarētu rādīties, par to mēs tiekam stingri sodītas. Jūs mani patiešām izglābāt!

– Ko nu, sīkums, – jauneklis nomurmināja un grasījās doties projām.

– Vai jūs mani varētu pavadīt līdz Daugavmalai... kā citām reizēm? – meitene saņēmusies palūdza un mulsi piebilda: – Ja nu tas nekauņa atkal trāpās man ceļā...

– Nu, tad viņam tik viegli vis neizies! – puisis dedzīgi atteica un saņēmies stādījās priekšā: – Mani sauc Fēlikss Lūkins.

– Antonija Meldere-Millere, – viņa atbildēja, un abi uzsmaidīja viens otram.

Kopš tās dienas abi jaunieši allaž kopā gāja līdz Daugavmalai; dažkārt Fēlikss pavadīja Antoniju arī pāri upei. Un tad kādu svētdienu viņš uzaicināja draudzeni uz pastaigu Arkādijas parkā. Klusējot viņi soļoja pa parka celiņiem, tad sēdēja pie Māras dzirnavu ezera un nemaz nepamanīja, ka jau bija pienācis vakars.

Estrādītē sāka spēlēt orķestris, un Antonija sajuta karstuma vilni. – Es tik sen neesmu dejojusi, – viņa ierunājās. – Fēlikss, iesim un padejosim!

– Es nemāku, – jauneklis mulsi izgrūda.

– Vai tad jums Aleksandra ģimnāzijā nemāca dejošanu? – Antonija brīnījās. Fēlikss pastāstīja, ka ilgi slimojis un mācījies mājās. Līdz ar to deju stundas izpalikušas, un tagad viņš baidoties nomīt jaunavai kājas.

– Tas nekas! – Antonija drošināja un saņēma viņu aiz rokas. – Pamēģināsim tepat padejot. Mūzika taču arī šeit dzirdama. – Jauneklis pamāja ar galvu, un viņi, mulsi sakļāvušies, turpat zālienā sāka kustēties valša ritmā.

Pēc tam Fēlikss pavadīja Toniju līdz mājām, un jaunava, mulsi nosīnās priekšnojautās mokoties, gaidīja, vai puisis mēģinās viņu noskūpstīt. Taču Fēlikss, aizbildinājies ar vēlo vakara stundu, nervozi atvadījās un aizsteidzās projām pa smilšaino ieliņu.

Pēc tam puisis uz vairākām dienām nozuda; Antonijai šķita, ka viņš varbūt nokaunējies savas it kā nepietiekamās vīrišķības dēļ. “Ak Dievs, kādi mēs toreiz bijām bērni! Tik aizkustinoši naivi un neviltoti savās jūtās!” Ivande tagad, no laika attāluma, ar sirsniņu nodomāja.

Pēc dažām dienām atkal sagaidījis Antoniju Suvorova un Troņmantnieka ielu krustojumā, Fēlikss mulsdams pateica, ka gribot izrunāties. Plecu pie pleca viņi aizgāja līdz vientuļam solam kanālmalas apstādījumos un apsēdās cieši blakus. Tonijai ļoti gribējās, lai Fēlikss viņai apliktu roku, bet jauneklis sāka stāstīt par nākotnes plāniem. Viņš savu dzīves aicinājumu redzot ārsta profesijā, pēc ģimnāzijas beigšanas studēsot medicīnu. Ko Antonija par to domā?

Tonija jutās reizē pagodināta un apmulsusi. Ja meitenei pašai vēl nebija skaidra redzējuma par savu nākotni, tad ko gan viņa varēja teikt draugam? Fēliksa jautājums pārsteidza arī tāpēc, ka viņa puisi bija sajutusi kā krietni vecāku, kaut abu gadu starpība bija vien pusotrs gads. Un vienlaikus Antoniju pārsteidza strauji paskrējušais laiks – Fēlikss jau domāja par studijām, arī viņai pēc gada ģimnāzija būs aiz muguras.

Baidīdamās izskatīties muļķīga, Tonija atrunājās, ka gribot vispirms dzirdēt viņa apsvērumus – tad pašai būšot vieglāk formulēt savu viedokli. Un Fēlikss, kā to vien gaidījis, izplūda garum garos ekskursos par savu vēlmi kalpot cilvēcei, turklāt savu sūtību viņš redzēja ne tikai slimo cilvēku ārstēšanā, bet arī preventīvos soļos saslimšanu novēršanai.

Vārdu “preventīvos” Fēlikss izrunāja ar īpašu uzsvaru, un Antonijai bija jādomā, ko gan tas nozīmē, – ar tādu terminu viņai vēl nebija nācies saskarties. Klausīdamās jaunekļa runāšanā, Tonija ļāva skatienam slīdēt pār blakussēdētāja augumu. Fēlikss nebija tik stalti noaudzis kā kaimiņmājas Eduards, taču viņa stiprā puse bija gudrā valoda un domas dziļums. Tonijai likās, ka varētu klausīties Fēlikssā dienām ilgi.

Vienu brīdi meitene centās iztēloties, kā būtu, ja viņa pati gudrajam ģimnāzistam pieglaustos ar visu augumu.

Tonijai bija arī jādodomā, vai Fēliksa atturība nozīmē cieņu pret meiteni, labas audzināšanas izpausmi vai gluži vienkārši biklumu. Jo arī viņa jutās sakautrējusies; sirds sāka sisties straujāk jau iedomājoties vien, ka Fēlikss varētu viņu apskaut un nobučot. Kaut tikai uz vaiga, par romānos aprakstīto skūpstu uz lūpām pat nedomājot.

Viņi tikās arī turpmākajās dienās, taču neko vairāk par rokas saņemšanu Fēlikss nedarija, un Tonija sajūtās garlaikota. Runāja galvenokārt jauneklīs. Taču, kad Tonija sāka ko stāstīt, viņš bija uzmanīgs klausītājs. Vai tā bija patiesa interese par meitenes viedokli vai tikai labas audzināšanas pazīme?

Tā paskrēja pēdējais ģimnāzijas gads, klāt bija Antonijas iesvētību diena. Tobrīd, kad viņa un citas jaunavas, pa divām sastājušās, garās, baltās kleitās nāca ārā no Torņakalna baznīcas, sagaidītāju pulkā pavīdēja Fēlikss ar rožu pušķi rokās. Antonijas sirds salēcās priecīgā satraukumā. Viņa gaidīja, ka Fēlikss nāks klāt un pasniegs rozes, bet jauneklīs rimti gaidīja, līdz iesvētāmie, klausot mācītāja Paukšena aicinājumam, sarindojās uz granīta pakāpieniem fotografēšanai. Pēc magnija pulvera uzliesmojuma un fotogrāfa skaļā “Paldies, gatavs!” svinīgais pulciņš pajuka, un iesvētīto jauniešu rindās ieplūda tuvinieki un draugi ar ziedu pušķiem. Antonija izmisīgi staipīja kaklu, cenzdamās saskatīt Fēlikssu, kad pēkšņi aiz muguras izdzirdēja mulsu balsi: – Vai drīkstu jaunkundzi traucēt?

Pagriezusies Tonija ieraudzīja jauneklī, kurš izskatījās milzīgi liels, jo bija nostājies uz pirmā pakāpiena. – Vai drīkstu jaunkundzi traucēt? – viņš mulsi atkārtoja, un Tonijai acīs iekrita drauga studenta cepurīte un korporeļa lente pār krūtežu.

– Jā, drīksti, – Tonija priecīgi attrauca un pašai par pārsteigumu piebilda: – Pat vēlams jaunkundzi traucēt.

– Apsveicu ar iesvētīšanos! – Fēlikss steigšus norunāja un sniedza rožu pušķi. Antoniju pārņēma spēja prieka vilnis. Saņēmusi jaunekli aiz korporeļa lentes, meitene viņu viegli pavilka pie sevis, un Fēlikss, paklausot savādam aicinājumam, nostājās līdzās. Nākamajā mirklī Tonija, pašai par pārsteigumu, pieplaka puīša vaigam ar lūpām, un Fēlikss beidzot mulsi apskāva jaunavu.

Tonija juta, ka viņai sareibst galva, apkārtne it kā izplūda; likās, ka viņi ir divi vien klusajā pļaviņā pie Māras ezera. Taču mācītājs Paukšens, nez kā iegādījies turpat līdzās, pārmetoši nokremšļojās, un Tonija jaunekli spēji atstūma nost.